

ZODPOVEDNOSŤ ZA ŠKODU SPÔSOBENÚ PRI VÝKONE VEREJNEJ MOCI

Rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré uvádza len zhuk (judikatúrnu koláž) rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých sa riešia rôzne aspekty otázky príčinnej súvislosti bez identifikácie, ktorý aspekt bol pre daný prípad významný, pričom ustálenú rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu vôbec neidentifikuje, nemožno považovať za ústavne konformné.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 151/2022 z 19. októbra 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky**, Račianska 71, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 **zrušuje** a vec **vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. októbra 2021 domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhla napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.
2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 151/2022-23 zo 17. marca 2022 ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu prijal na ďalšie konanie; ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo zvyšnej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.
3. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo vydané v spore M. R., S. N., V. N., M. F. a D. F. (ďalej len „žalobcovia“) proti sťažovateľke ako žalovanej o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktorá pozostávala zo skutočnej škody spôsobenej predajom majetku žalobcov v konkurze v sume 54 821,75 eur, z ušlého zisku

z predpokladanej úhrady nájomného v sume 796 903,43 eur, z ušlého zisku z titulu nárastu cien nehnuteľností v sume 74 932,38 eur, ako aj trov právneho zastúpenia v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie v sume 44 569,06 eur.

4. Ústavný súd zo svojej rozhodovacej činnosti zistil, že ústavná sťažnosť súvisí s ústavnými sťažnosťami, o ktorých rozhodol uzneseniami č. k. I. ÚS 53/06 z 22. februára 2006, č. k. IV. ÚS 119/09 z 9. apríla 2009, č. k. II. ÚS 81/2012 z 12. apríla 2012, č. k. I. ÚS 696/2014 z 12. novembra 2014 a č. k. I. ÚS 514/2016 zo 17. augusta 2016.

5. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že A. T. a obchodná spoločnosť P. boli podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností – pozemku a domu – nachádzajúcich sa v katastrálnom území R., zapísaných na LV č., každý z nich v podiele 1/2.

6. Dňa 24. mája 1999 P. uzavrela so žalobcami (príbuznými spoločníkmi obchodnej spoločnosti) kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol predaj jej spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam za kúpnu cenu 1 250 000 Sk. Vklad kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností bol povolený Okresným úradom Ružomberok, odborom katastra nehnuteľností (ďalej len „katastrálny úrad“) 26. júla 1999 pod č. V 768/1999.

7. Na valnom zhromaždení P. konanom 29. októbra 1999 bolo rozhodnuté o zrušení obchodnej spoločnosti a jej vstupe do likvidácie.

8. Návrhom doručeným Okresnému súdu Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) 23. júla 2002 sa T. (navrhovateľka) proti P. (ako odporkyňi v 1. rade) a žalobcom (ako odporcom v 2. až 6. rade) domáhala vyslovenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu (§ 40a Občianskeho zákonníka) – kúpnej zmluvy – z dôvodu, že P. neponúkla T. svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam, na ktorý mala predkupné právo (§ 140 Občianskeho zákonníka). Okresný súd rozsudkom č. k. 5 C 188/02-54 z 24. októbra 2002 návrh T. zamietol z dôvodu úspešne vznesenej námietky premlčania práva navrhovateľky dovoliť sa vyslovenia relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy zo strany odporcov v 2. až 6. rade.

9. Na základe odvolania T. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 23 Co 31/03 z 31. marca 2003 rozsudok okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-54 z 24. októbra 2002 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože nesprávne právne posúdil začiatok plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie práva dovoliť sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, ktorá podľa názoru krajského súdu začína plynúť až dňom nasledujúcim po povolení vkladu do katastra nehnuteľností, keď sa mohlo právo uplatniť po prvý raz.

10. Medzitým likvidátor P. návrhom doručeným Krajskému súdu v Bratislave 22. januára 2003 požiadal o vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 9 K 3/03-52 z 13. februára 2003 ustanovil predbežného správcu na zistenie dlžníkovho majetku. Krajský súd v Bratislave následne uznesením č. k. 9 K 3/03-99 z 23. septembra 2003 zbavil funkcie predbežného správcu, vyhlásil konkurz na majetok dlžníka – P., ustanovil správcu konkurznej podstaty a vyzval všetkých veriteľov na prihlásenie všetkých nárokov. Z odôvodnenia uvedeného uznesenia vyplýva, že Krajský súd v Bratislave mal preukázanú existenciu viacerých veriteľov, ktorým dlžník nevypláca splatné záväzky, ako aj existenciu majetku postačujúceho na úhradu trov konania. Konštatoval, že vzhľadom na „prebiehajúci súdny spor na Okresnom súde v Ružomberku č. k. 5 C 188/02, predmetom ktorého je odporovateľnosť kúpnej zmluvy týkajúcej sa predaja nehnuteľnosti zapísanej na LV č. v R.“, predbežný správca v nadväznosti na predpoklad ukončenia súdneho sporu vyslovil záver, že majetok dlžníka bude postačovať aspoň na úhradu trov konania. Oprávnenie nakladať s majetkom podstaty prechádza na správcu bez ohľadu na to, či dlžník podal odvolanie proti vyhlásenému konkurzu. Právne úkony úpadcu týkajúce sa tohto majetku sú voči konkurzným

veriteľom neúčinné. Medzi veriteľov, ktorí prihlásili svoje pohľadávky do konkurzu, patrila aj T.

11. Okresný súd (viazaný právnym názorom krajského súdu) druhým rozsudkom č. k. 5 C 188/02-220 z 11. novembra 2003 vyslovil neplatnosť kúpnej zmluvy, pričom konštatoval, že zákonné predkupné právo T. bolo porušené.

12. Krajský súd rozsudkom č. k. 23 Co 61/04-305 zo 7. septembra 2004 rozsudok okresného súdu č. k. 5 C 188/02-220 z 11. novembra 2003 vo veci samej potvrdil. Uvedený rozsudok nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 17. januára 2005 a na jeho základe bola P. v konkurze opätovne zapísaná ako spoluvlastník nehnuteľností.

13. Dňa 12. januára 2005 bolo okresnému súdu doručené dovolanie odporcov v 2. až 6. rade proti rozsudku krajského súdu, v ktorom namietli nesprávne právne posúdenie začiatku premlčacej lehoty na podanie návrhu na určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu.

14. Podaním doručeným najvyššiemu súdu 25. marca 2005 sa k dovolaniu odporcov v 2. až 6. rade vyjadril správca konkurznej podstaty úpadcu, ktorý poukázal na to, že podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom v danom čase (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) sa súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa začali pred vyhlásením konkurzu, prerušujú, ak sa týkajú majetku patriaceho do podstaty alebo ak sa týkajú nárokov, ktoré majú byť z podstaty uspokojené, a navrhol, aby dovolací súd konanie prerušil, pretože majetok, ktorý je predmetom dovolacieho konania, patrí do konkurznej podstaty úpadcu (ideálny podiel bol poňatý do konkurznej podstaty a je predmetom schváleného plánu speňaženia).

15. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 9 K 3/03-206 zo 6. apríla 2005 rozhodol o zániku funkcie doterajšieho správcu konkurznej podstaty (dňom 1. apríla 2005) a ustanovil nového správcu konkurznej podstaty.

16. Podaním doručeným najvyššiemu súdu 17. mája 2005 správca konkurznej podstaty úpadcu vyjadril nesúhlas s pokračovaním dovolacieho konania a opätovne navrhol, aby najvyšší súd dovolacie konanie prerušil, pretože majetok, ktorý je predmetom dovolacieho konania, patrí do konkurznej podstaty úpadcu (ideálny podiel bol poňatý do konkurznej podstaty a je predmetom schváleného plánu speňaženia).

17. Správca konkurznej podstaty kúpnu zmluvou z 27. mája 2005 odpredal spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam zapísaným do konkurznej podstaty T., ktorá si u neho uplatnila predkupné právo, za cenu 2 901 560 Sk v zmysle znaleckého posudku; katastrálny úrad rozhodol o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností 31. mája 2005 pod č.

18. O návrhu správcu konkurznej podstaty úpadcu na prerušenie dovolacieho konania najvyšší súd osobitne nerozhodol ani sa s ním nevysporiadal vo svojom uznesení č. k. 1 Cdo 27/2005 z 22. novembra 2005, ktorým rozsudok krajského súdu č. k. 23 Co 61/04-305 zo 7. septembra 2004 a rozsudok okresného súdu č. k. 5 C 188/02-220 z 11. novembra 2003 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení uvedeného uznesenia najvyšší súd uviedol, že rozsah dovolacieho prieskumu určovalo v prvom rade zodpovedanie otázky o začiatku plynutia premlčacej doby pre uplatnenie nároku spoluvlastníka na predkupné právo. Pokiaľ okresný súd (v druhom rozsudku) a krajský súd (v oboch rozhodnutiach) vychádzali z názoru, že nárok uplatnený T. nie je premlčaný, lebo za začiatok plynutia premlčacej doby v danej veci treba považovať vklad kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou v 1. rade a žalovanými v 2. až 6. rade do katastra nehnuteľností, uvedený názor je nesprávny. Súдно-aplikačná prax je jednotná v názore, že všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá podľa § 101 Občianskeho zákonníka plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz, začína plynúť objektívne.

V danom prípade preto T. mohla reálne uplatniť predkupné právo 24. mája 1999, keď bola uzatvorená kúpna zmluva, ktorou bolo predkupné právo porušené. Okamih, keď došlo k porušeniu práva, nemožno posúvať až do dňa zápisu (vkladu) vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, pretože v takom prípade už ide o spôsob, ktorým sa úradne završuje súkromnoprávny úkon a ktorý má právny význam pre prevod vlastníckeho práva (nie pre právny úkon ako taký). Aj pre daný prípad preto treba dôsledne odlišovať obligačno-právny účinok zmluvy o prevode nehnuteľností, t. j. existenciu účinnej zmluvy ako právneho titulu na strane jednej a vecno-právny účinok vkladu do katastra nehnuteľností ako spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva na strane druhej. Z uvedeného vyplýva, že ani v posudzovanom prípade nie je dôvod odchyliť sa od konštantnej judikatúry a začiatku plynutia premlčacej doby (predovšetkým R 50/85), ako nakoniec postupoval okresný súd v pôvodnom rozsudku č. k. 5 C 188/2002-54 z 24. októbra 2002, ktorého závery boli správne.

19. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 9 K 3/03 z 19. júna 2008 rozhodol o rozvrhu výťažku speňaženej konkurznej podstaty úpadcu tak, že zo sumy 2 459 945 Sk budú uspokojené pohľadávky proti podstate, medzi ktoré patrili aj pohľadávky žalobcov. Proti uvedenému uzneseniu krajského súdu podali žalobcovia odvolanie tvrdiac, že rozhodnutie bolo vydané v rozpore so zákonom na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, predovšetkým z dôvodu, že súd prvého stupňa nebral do úvahy to, že do konkurznej podstaty boli zahrnuté veci – nehnuteľnosti – ktoré tam nepatrili. Najvyšší súd uznesením č. k. 5 Obo 99/2008 zo 16. septembra 2008 uznesenie krajského súdu č. k. 9 K 3/03 z 19. júna 2008 potvrdil ako vecne správne.

20. Žalobcovia v žalobe doručenej okresnému súdu 2. marca 2009 o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci (bod 2), vychádzajúc z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 27/2005 z 22. novembra 2005, za nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci označili rozsudok krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-220 z 11. novembra 2003 (body 11 a 12).

21. Okresný súd rozsudkom č. k. 3 C 30/2009-218 zo 4. januára 2010 rozhodol, že sťažovateľka je povinná zaplatiť žalobcom náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci v sume 138 695,53 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne z dlžnej sumy od 8. januára 2009 až do zaplatenia, a to všetko do 3 dní od právoplatnosti výroku tohto rozsudku; v ostatnej časti návrh zamietol.

22. Na základe odvolania žalobcov krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 71/2010 z 9. novembra 2010 rozsudok okresného súdu č. k. 3 C 30/2009-218 zo 4. januára 2010 zmenil tak, že návrh zamietol.

23. Na základe dovolania žalobcov najvyšší súd uznesením č. k. 7 Cdo 27/2011-334 z 20. marca 2012 rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 71/2010 z 9. novembra 2010 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd, vychádzajúc z toho, že rozhodnutie, ktoré vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, je v rozpore s objektívnym právom, s príslušnými právnymi predpismi, teda je nezákonné, dospel k záveru, že krajský súd v preskúmvanej veci nesprávne vyložil pojem nezákonnosti rozhodnutia, a tým dospel aj k nesprávnemu záveru o neexistencii nezákonného rozhodnutia ako jedného z kumulatívne stanovených zákonných predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Najvyšší súd uložil krajskému súdu, aby preskúmal aj (ne)správnosť záverov okresného súdu o splnení ďalších predpokladov zodpovednosti sťažovateľky za škodu, teda či škoda žalobcom vznikla a či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou, keďže sa nimi nezaoberal.

24. Krajský súd uznesením č. k. 5 Co 210/2012-346 z 30. novembra 2012 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom mu vytkol, že opomenul vyhodnotiť, ako súvisí nezákonné rozhodnutie s vyhláseným konkurzom.

25. Okresný súd medzitémnym rozsudkom č. k. 2 C 8/2013-478 z 24. mája 2013 rozhodol, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu skutočnej škody nie je daný; základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu ušlého zisku je daný a základ nároku žalobcov voči sťažovateľke z titulu účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie, je daný.

26. Na základe odvolania žalobcov a odvolania sťažovateľky krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 350/3013-516 z 18. marca 2014 medzitémny rozsudok okresného súdu č. k. 2 C 8/2013-478 z 24. mája 2013 v časti výroku, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu skutočnej škody nie je daný, potvrdil; uvedený medzitémny rozsudok okresného súdu v časti výrokov, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu ušlého zisku je daný a že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke z titulu účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie, je daný, krajský súd zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení uvedeného rozsudku krajský súd (okrem iného) konštatoval, že medzitémnym rozsudkom musí byť vyriešený základ uplatneného nároku v jeho plnej výške, tzn. musia byť vyriešené všetky s tým súvisiace otázky s výnimkou výšky nároku. Nie je teda možné, aby súd medzitémnym rozsudkom uviedol, že základ nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku je daný bez toho, aby uviedol, za aké konkrétne obdobie je základ nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku daný. V tejto súvislosti bude potrebné, aby sa súd prvého stupňa zaoberal zákonnými predpokladmi vzniku zodpovednosti štátu za ušlý zisk so zreteľom na splnenie jednotlivých zákonných atribútov. Ak žalobcovia poukazujú na skutočnosť, že na nehnuteľnosť mali uzatvorenú zmluvu o nájme nebytových priestorov z 21. apríla 1999, je potrebné vziať do úvahy skutočnosť vyhlásenia konkurzu na P. a zaradenie do konkurznej podstaty jej spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam. Nezákonné rozhodnutie krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-220 z 11. novembra 2003 totiž nemalo žiadny vplyv na prebiehajúce konkurzné konanie. Ak by neprebiehala konkurzné konanie, nebol by spoluvlastnícky podiel zahrnutý do konkurznej podstaty, ale vrátený žalobcom. Bude preto povinnosťou okresného súdu zamerať dokazovanie na zistenie, či ide o skutočne bezprostredný vzťah príčiny a následku, alebo či ide už o ďalšiu odôvodnenú reťaz príčiny a následku.

27. Okresný súd druhým medzitémnym rozsudkom č. k. 2 C 8/2013-759 z 15. decembra 2016 rozhodol, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu ušlého zisku je daný a základ nároku žalobcov voči sťažovateľke z titulu účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie, nie je daný. V odôvodnení uvedeného medzitémneho rozsudku okresný súd (okrem iného) konštatoval, že dňom právoplatnosti rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004 – 17. januára 2005 – správca konkurznej podstaty získal oprávnenie disponovať s majetkom úpadcu a do zrušenia uvedeného rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-220 z 11. novembra 2003 najvyšším súdom správca konkurznej podstaty tento majetok kúpnu zmluvou previedol na iný subjekt s tým, že žalobcovia nemali žiadnu možnosť získať svoje vlastnícke právo späť. Podľa názoru okresného súdu k vzniku škody nedošlo preto, že správca konkurznej podstaty konal v súlade s ustanoveniami zákona o konkurze a vyrovnaní, ale z dôvodu, že následkom rozhodnutia krajského súdu mohol byť spoluvlastnícky podiel

zaradený do súpisu majetku úpadcu a mohlo s ním byť nakladané. Konkurz prebiehal od roku 2003, odvolací súd rozhodoval v roku 2005, preto nemožno špekulovať, že keby nebol vedený konkurz, škoda by nevznikla. Nemožno použiť argumentáciu o nečinnosti žalobcov v rámci konkurzu po vydaní uznesenia najvyššieho súdu 22. novembra 2005, keďže v danom čase bola možnosť domáhať sa vylúčenia len finančného ekvivalentu v súvislosti s predaným spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach z konkurznej podstaty, ale nie vylúčenia spoluvlastníckeho podielu k uvedenej nehnuteľnosti. Následok v podobe predaja spoluvlastníckeho podielu nastal v priamej príčinnej súvislosti s rozhodnutím krajského súdu, ktoré najvyšší súd 22. novembra 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 27/2005 zrušil. Dôsledkom tohto zrušujúceho uznesenia bolo zamietnutie žaloby proti terajším žalobcom, čo znamenalo ich úspech v celom rozsahu. Ak by krajský súd nevyslovil názor o počiatku behu premlčacej lehoty v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné podiel žalobcov predať v konkurznom konaní, keďže pôvodný rozsudok o zamietnutí žaloby okresný súd vydal 24. októbra 2002, teda ešte pred vyhlásením konkurzu na P. Okresný súd preto dospel k záveru o danosti základu nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku z nájomnej zmluvy.

28. Krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 300/2017-803 z 28. novembra 2017 medzitýmny rozsudok okresného súdu č. k. 2 C 8/2013-759 z 15. decembra 2016 zmenil tak, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke na náhradu škody z titulu skutočnej škody nie je daný; výrok, ktorým okresný súd rozhodol, že základ nároku žalobcov voči sťažovateľke z titulu účelne vynaložených trov konania v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie, nie je daný, krajský súd potvrdil. V odôvodnení uvedeného rozsudku krajský súd (okrem iného) konštatoval, že pre posúdenie nároku na náhradu škody z titulu ušlého zisku je potrebné vychádzať z nároku na náhradu škody z titulu skutočnej škody, o ktorom rozhodol súd prvej inštancie medzitýmny rozsudkom č. k. 2 C 8/2013-478 z 24. mája 2013, v ktorom podrobne posudzoval existenciu zákonných podmienok zodpovednosti štátu za škodu a vyslovil, že základ nároku žalobcov nie je daný, keďže nezákonné rozhodnutie nebolo rozhodujúcou a bezprostrednou príčinou vzniku škody. Uplatňovaná skutočná škoda žalobcom nevznikla momentom a z dôvodu právoplatnosti rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004 zo 7. septembra 2004 ani momentom odpredaja spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti v rámci konkurzu, ale riadnym a včasným neuplatnením práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty. K strate vlastníckeho práva žalobcov k dotknutej nehnuteľnosti nedošlo výlučne nezákonným rozhodnutím, ale pristúpil k nemu aj odpredaj spoluvlastníckeho podielu v rámci konkurzu a nečinnosť žalobcov v konkurznom konaní. Žalobcovia mohli ako prenajímatelia vystupovať len za predpokladu, že boli vlastníckymi nehnuteľnosti, ktorá mala byť predmetom nájomnej zmluvy. Pokiaľ súd vyslovil, že stratu vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti nespôsobilo len nezákonné rozhodnutie, nemožno rovnako vysloviť, že práve nezákonným rozhodnutím bola žalobcom spôsobená škoda z titulu ušlého zisku – nájomného z nájmu nebytových priestorov v dotknutej nehnuteľnosti. Keďže nebola preukázaná jednoznačná a bezprostredná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou (ušlým ziskom), odvolací súd v tejto časti napadnuté rozhodnutie zmenil.

29. Proti zmeňujúcemu výroku rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 300/2017-803 z 28. novembra 2017 podala žalobkyňa v 1. rade dovolanie z dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dovolateľka vymedzila otázku,

či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004 zo 7. septembra 2004) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov. Žalobkyňa v 1. rade v dôvodoch dovolania poukázala na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 103/2011 a opätovne uviedla, že ak by krajský súd nevyslovil názor o počiatku behu premlčacej lehoty v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné podiel žalobcov predať v konkurznom konaní, keďže pôvodný rozsudok o zamietnutí žaloby okresný súd vydal 24. októbra 2002, t. j. pred vyhlásením konkurzu na majetok P.

30. Najvyšší súd uznesením č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 300/2017-803 z 28. novembra 2017 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu voči žalobkyni v 1. rade, zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení napadnutého uznesenia s poukazom na svoje rozhodnutia č. k. 3 Cdo 313/2009 z 24. februára 2011, č. k. 6 MCdo 11/2010 z 31. januára 2012, č. k. 6 Cdo 103/2011 z 30. apríla 2011, č. k. 7 Cdo 27/2011 z 20. februára 2012 a č. k. 5 Cdo 67/2018 z 27. januára 2021 konštatoval, že prax dovolacieho súdu je vo výklade príčinnej súvislosti dlhodobá a zhodne ustálila, že vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, neprerušovaný, nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nevzniká. Príčinou škody môže byť len skutočnosť, bez ktorej by škodný následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedinú, stačí ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľala na nepriaznivom následku, o ktorého odškodnenie ide, no musí ísť o príčinu podstatnú. Podľa názoru najvyššieho súdu záver krajského súdu nie je správny. Najvyšší súd uzavrel, že prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu č. k. 23 Co/61/2004 zo 7. septembra 2004, potvrdzujúci rozsudok okresného súdu, ktorým bol nesprávne určený počiatok plynutia premlčacej doby. Ak by krajský súd v konaní o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorou nadobudli spoluvlastnícky podiel žalobcovia, pri posudzovaní počiatku behu premlčacej lehoty nepostupoval v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné spoluvlastnícky podiel pôvodne patriaci žalobcom predať v konkurznom konaní a žalobcovia by boli za splnenia ostatných zákonných aj dohodnutých podmienok nájmu naďalej prenajímateľmi nebytových priestorov nachádzajúcich sa v konkurznom konaní predávanej nehnuteľnosti. Na rozdiel od skutočnej škody v prípade ušlého zisku žalobcovia v konkurznom konaní možnosť požiadať o zjednanie nápravy po vydaní zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 27/2005 nemali. Z uvedeného vyplýva, že krajský súd sa pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

31. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdila, že k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy došlo z dôvodu:

- hrubých nedostatkov odôvodnenia rozhodnutia, ktoré viedli k zrušeniu rozhodnutia napriek absencii relevantného odôvodnenia pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP,

- porušenia zásady právnej istoty, keď najvyšší súd prekročil právnou úpravou, no najmä ustálenou vlastnou rozhodovacou činnosťou hranice svojho prieskumu, ak preskúmaval správnosť skutkových zistení odvolacieho súdu,
- arbitrárnosti záverov prijatých najvyšším súdom pri konštatovaní existencie príčinnej súvislosti.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

32. Najvyšší súd v liste č. k. KP 3/2022-119, Cpj 61/2022 z 5. apríla 2022 uviedol, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu. K vyjadreniu najvyššieho súdu bolo pripojené stanovisko členky senátu 5 Cdo najvyššieho súdu JUDr. J. H., ktorá s poukazom na závery najvyššieho súdu vyslovené v napadnutom uznesení uviedla, že k zrušeniu rozsudku krajského súdu došlo z dôvodu, že krajský súd sa pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nesprávnosť právneho posúdenia veci ako dovolací dôvod (podľa § 421 ods. 1 CSP) nemožno vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu [ktoré by mohlo byť za splnenia ďalších kritérií dôvodom dovolacieho dôvodu známeho ako tzv. vada zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP], ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav. Posudzovať splnenie týchto povinností z hľadiska prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. JUDr. J. H. zároveň vyslovila názor, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nezasahuje do základných práv a slobôd sťažovateľky, nie je arbitrárne ani ústavne neudržateľné, je dostatočne podrobne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnené. Samotné rozhodnutie aj jeho odôvodnenie spoľahlivo odpovedajú na všetky podstatné otázky položené dovolaním v súlade so zákonom a osobitnou povahou dovolacieho konania. Konajúci senát sa vysporiadal so všetkými podstatnými dôvodmi, ktoré mohli potenciálne spôsobiť prípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku sťažovateľa a nie je dôvod sa od jeho právneho názoru odchyľovať, keďže rozhodol v súlade so súvisiacimi ustanoveniami Civilného sporového poriadku a rozhodovacej praxe dovolacích senátov civilného kolégia najvyššieho súdu. Odôvodnenie rozhodnutia je plne v medziach stanovených Civilným sporovým poriadkom a judikatúrou ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

33. Ústavný súd listami č. k. I. ÚS 151/2022-33 z 28. marca 2022, č. k. I. ÚS 151/2022-34 z 28. marca 2022, č. k. I. ÚS 151/2022-35 z 28. marca 2022, č. k. I. ÚS 151/2022-36 z 28. marca 2022 a č. k. I. ÚS 151/2022-37 z 28. marca 2022 upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti M. R., S. N., V. N., M. F. a D. F. ako zúčastnené osoby s tým, že majú právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti v lehote určenej ústavným súdom. Napriek riadnemu doručeniu uvedených listov to však zúčastnené osoby neurobili.

III.3. Replika sťažovateľky:

34. Sťažovateľka v replike k vyjadreniu najvyššieho súdu (bod III.1.) č. 03913/2022/140 z 2. júna 2022 uviedla, že vyjadrenie najvyššieho súdu potvrdzuje dôvodnosť podanej ústavnej

sťažnosti. Zdôraznila, že krajský súd, ktorého rozhodnutie bolo najvyšším súdom zrušené, sa neodklonil od právnych záverov žiadneho z rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré v napadnutom uznesení identifikoval. Krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, teda že vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný a neprerušovaný, nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Práve najvyšší súd v dôsledku prehodnotenia skutkového stavu zisteného krajským súdom sa dopustil nesprávneho právneho záveru, ak za príčinu vzniku škody označil vydanie namietaného nezákonného rozhodnutia, ktoré síce pri daných okolnostiach prípadu bolo predpokladom vzniku škody, ale nebolo jeho priamou a bezprostrednou príčinou.

35. Vážnejšia z pohľadu podanej ústavnej sťažnosti je však skutočnosť, ktorú najvyšší súd uviedol vo svojom vyjadrení, a to že nesprávne právne posúdenie veci ako dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP nie je možné vymedziť nesprávnym zistením skutkového stavu. Takáto vada by mohla byť dovolacím dôvodom len pri splnení ďalších kritérií ako tzv. vada zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP (ktorá však žalobkyňou v 1. rade uplatnená nebola). Sťažovateľka už v ústavnej sťažnosti predniesla argumentáciu, ktorá vedie k záveru, že dovolací súd síce deklaroval, že pristúpil k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu z dôvodu, že tento sa odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v skutočnosti ale dôvodom zrušenia rozhodnutia krajského súdu bolo prehodnotenie skutkového stavu, resp. prijatie odlišných skutkových zistení. Najvyšší súd pritom vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že toto nemohlo byť dôvodom zrušenia rozhodnutia krajského súdu podľa § 421 ods. 1 CSP. Ak najvyšší súd podľa § 421 ods. 1 CSP zrušil právoplatné zamietavé rozhodnutie odvolacieho súdu po štyroch rokoch od jeho vydania bez toho, aby boli splnené podmienky podľa § 421 ods. 1 CSP, zasiahol tak neprípustným spôsobom do právnych vzťahov založených právoplatným rozhodnutím, pričom takýto postup má ústavný rozmer a zakladá porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu.

36. Sťažovateľka sa plne stotožňuje s tým, že patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu posudzovať prípustnosť dovolania. Nie je ale možné ústavne akceptovať postup, ak najvyšší súd posúdi prípustnosť i dôvodnosť dovolania v rozpore so zákonom i vlastnou ustálenou aplikačnou praxou, po štyroch rokoch zruší právoplatné rozhodnutie z iného dôvodu, ako v samotnom rozhodnutí deklaruje, jeho odôvodnenie je povrchné a nedáva poctivú odpoveď, v ktorej časti a v rozpore s akou ustálenou rozhodovacou činnosťou dovolacieho súdu malo byť zrušené rozhodnutie odvolacieho súdu, dokonca ani len neidentifikuje ustálenú rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu, v rozpore s ktorou malo byť zrušené rozhodnutie odvolacieho súdu, len uvedie zhluk rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých sa riešia rôzne aspekty otázky príčinnej súvislosti bez identifikácie, ktorý aspekt bol pre daný prípad významný, v rozpore s ktorým bolo vydané zrušujúce rozhodnutie.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

37. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

38. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 (bod 31), ktoré sťažovateľka považuje za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené a v konečnom dôsledku aj porušujúce zásady právnej istoty (bod 17).

39. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov.

Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu

takýchto procesných postupov. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 199/08).

40. V Slovenskej republike vykonávajú súdnicstvo nezávislé a nestranné sudy (čl. 141 ods. 1 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

41. Jedným z aspektov základného práva na súdnu ochranu chráneného čl. 46 ods. 1 ústavy je okrem práva domáhať sa tohto práva na nezávislom a nestrannom súde (t. j. prístupu k súdu), aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je právo účastníka na dostatočné, presvedčivé a zrozumiteľné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

42. Základné právo na súdnu ochranu nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, kedy je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

43. Zmyslom a účelom zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) je ustanoviť v súlade s čl. 46 ods. 3 ústavy podmienky, za ktorých vzniká právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, a to

spôsobom, ktorý umožňuje odškodniť všetky prípady, v ktorých bola poškodenému spôsobená škoda takým rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktoré bolo neskôr posúdené ako nezákonné. Vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím základné podmienky vzniku nároku na náhradu škody ustanovuje § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., a to tým, že ustanovuje ako predpoklad na náhradu škody (okrem iného) vydanie nezákonného rozhodnutia a ďalej jeho zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Tieto podmienky sú splnené iba vtedy, ak je vydané rozhodnutie následne zrušené na to príslušným orgánom práve z dôvodu nezákonnosti. Z takéhoto zrušujúceho rozhodnutia potom musí byť dôvod zrušenia skoršieho rozhodnutia (jeho nezákonnosť) zrejmy (II. ÚS 25/2011).

44. Rozhodovanie o náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom patrí v zmysle doterajšej judikatúry ústavného súdu v zásade do právomoci všeobecných súdov (napr. II. ÚS 71/04, IV. ÚS 170/2012, IV. ÚS 1/2012), pričom nezastupiteľnú funkciu pri výklade a zjednocovaní judikatúry má najvyšší súd.

45. Všeobecný súd musí skúmať všetky podmienky nároku na náhradu škody, ktorý vzniká až po splnení všetkých jeho predpokladov, teda až po tom, ako sa ukázali byť neúčinné iné prostriedky ochrany, resp. kompenzácie majetkovej ujmy na základe iných právnych nárokov (k tomu pozri aj rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 361/09). Rovnako ostáva úlohou všeobecných súdov zhodnotiť možnosť existencie mimoriadnych výnimočných okolností prípadu, v dôsledku ktorých nemusí zrušenie právoplatného rozhodnutia súdu nevyhnutne vyplývať z nezákonnej povahy tohto rozhodnutia či z jeho rozporu s objektívnym právom, ale môže byť odôvodnené napríklad spornosťou právnej otázky zásadného významu vo veci, ktorá doteraz nebola riešená, resp. sa na jej riešenie rôznia kvalifikované názory, pričom žiadny z týchto názorov nemôže byť posúdený ako rozporný s objektívnym právom (rovnako Ústavný súd Českej republiky v náleze č. k. IV. ÚS 1391/09 z 27. decembra 2011). Takýmito výnimočnými okolnosťami sa nepopiera objektívny charakter zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu štátu, iba sa vymedzuje rozsah pojmu nezákonné rozhodnutie, ktorého interpretácia je v zmysle uvedených ústavnoprávnych limitov zverená všeobecným súdom (IV. ÚS 159/2012).

46. Ústavný súd ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie (bod 2) predovšetkým kvôli zodpovedaniu otázky, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom rozhodol o prípustnosti dovolania žalobkyne v 1. rade, keď dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], t. j. otázky, či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (t. j. rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov. Žalobkyňa v 1. rade dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP proti rozhodnutiu krajského súdu nepodala.

47. Ako bolo uvedené, najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 300/2017-803 z 28. novembra 2017 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu voči žalobkyni v 1. rade a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že krajský súd sa pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú označil svoje rozhodnutia č. k. 3 Cdo 313/2009 z 24. februára 2011, č. k. 6 MCdo 11/2010 z 31. januára 2012, č. k. 6 Cdo 103/2011 z 30. apríla 2011, č. k. 7 Cdo 27/2011 z 20. februára 2012 a č. k. 5 Cdo 67/2018 z 27. januára 2021, z ktorých vyplýva, že pri posudzovaní príčinnej súvislosti vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, nepretržitý, nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Ak bola príčinou

vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nevzniká. Príčinou škody môže byť len skutočnosť, bez ktorej by škodný následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedínú, stačí, ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľala na nepriaznivom následku, o ktorého odškodnenie ide, no musí ísť o príčinu podstatnú. V nadväznosti na uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že v posudzovanom prípade prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu č. k. 23 Co/61/2004 zo 7. septembra 2004, potvrdzujúci rozsudok okresného súdu, ktorým bol nesprávne určený počiatok plynutia premlčacej doby. Ak by krajský súd v konaní o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorou nadobudli spoluvlastnícky podiel žalobcovia, pri posudzovaní počiatku behu premlčacej lehoty nepostupoval v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné spoluvlastnícky podiel pôvodne patriaci žalobcom predať v konkurznom konaní a žalobcovia by boli za splnenia ostatných zákonných aj dohodnutých podmienok nájmu naďalej prenajímateľmi nebytových priestorov nachádzajúcich sa v konkurznom konaní predávanej nehnuteľnosti. Na rozdiel od skutočnej škody v prípade ušlého zisku žalobcovia v konkurznom konaní možnosť požiadať o zjednanie nápravy po vydaní zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 27/2005 nemali.

48. Ústavný súd konštatuje, že rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 313/2009 z 24. februára 2011 (na ktorý poukázala aj žalobkyňa v 1. rade v podanom dovolaní) bol vydaný v spore o náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu štátu – okresného úradu, odboru životného prostredia, ktorým dal súhlas na výrub stromu.

49. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 MCdo 11/2010 z 31. januára 2012 bolo vydané v spore o náhradu škody spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami orgánu verejnej moci – colného úradu, ktorý v rámci vykonania daňového dozoru a vykonania kontroly označenia spotrebiteľského balenia zabezpečil tovar (alkohol).

50. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 103/2011 z 30. apríla 2011 bolo vydané v spore o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci – Národného bezpečnostného úradu, ktoré sa týkalo bezpečnostnej previerky štátneho zamestnanca.

51. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 7 Cdo 27/2011 z 20. marca 2012 (v napadnutom uznesení nesprávne označené ako vydané 20. februára 2012) bolo vydané v posudzovanom prípade – t. j. v spore žalobcov proti sťažovateľke ako žalovanej o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci (bod 23), avšak s jeho závermi sa najvyšší súd v napadnutom uznesení žiadnym spôsobom nevysporiadal.

52. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 67/2018 z 27. januára 2021 bolo vydané v spore o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci – správy katastra, ktorým povolil vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

53. Ústavný súd sa otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe zaoberal už v náleze č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020 (ZNaU 24/2020), pričom judikoval, že „I. Posúdenie skutočnej vedomosti o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, sa posudzuje vždy podľa konkrétnych skutkových okolností, pri ktorých je potrebné rozoznávať určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. II. Ak najvyšší súd nesprávne vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces. Od najvyššieho súdu sa očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom

nastolenú právnu otázku. Len tak možno naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie právnych otázok a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky naplňania princípu právnej istoty.“

54. Závery ústavného súdu týkajúce sa analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sú aplikovateľné aj na rozhodovanie najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci.

55. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia dospel k záveru, že najvyšší súd o prípustnosti dovolania žalovanej v 1. rade proti rozhodnutiu krajského súdu nerozhodol ústavne konformným spôsobom. Ústavný súd nepovažuje napadnuté uznesenie za presvedčivé, keďže rozhodnutia, na ktoré najvyšší súd poukázal ako na ustálenú prax dovolacieho súdu, nedávajú odpoveď na dovolateľkou nastolenú otázku, či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (t. j. rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov.

56. V tomto smere je námietka sťažovateľky, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu uvádza len zhluk rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých sa riešia rôzne aspekty otázky príčinnej súvislosti, bez identifikácie, ktorý aspekt bol pre daný prípad významný, pričom vôbec neidentifikuje ustálenú rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu, plne opodstatnená.

57. Takýto postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia je nepochopiteľný aj preto, že už vo svojom uznesení č. k. 3 Cdo 158/2017 z 11. októbra 2017 uviedol, že «Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3 Cdo 6/2017, 6 Cdo 21/2017). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie. Pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na dvoch alebo viacerých (z hľadiska merita rozhodnutia rovnocenných) dôvodoch, z ktorých každý jeden aj len samostatne bol súdom považovaný za kľúčový [v tom zmysle, že so zreteľom naň bolo treba žalobu buď zamietnuť alebo (naopak) žalobe vyhovieť], zaťažuje procesná povinnosť dovolateľa preukázať prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vo väzbe na každý jeden z týchto dôvodov. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, takto dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti nových civilných predpisov je opodstatnené konštatovanie, že otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre tú ktorú prejednávanú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Zásadný právny význam otázky, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je daný zámerom prispieť k zjednocovaniu (a zjednoteniu) rozhodovania všeobecných súdov Slovenskej republiky. Naostatok treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je relevantná

len otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky vyššie uvedené znaky. Ak z týchto znakov chýba čo i len jeden, nemôže byť dovolanie procesne prípustné.»

58. Ústavný súd so zreteľom na skutočnosť, že konanie o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci trvá viac ako 13 rokov, zároveň konštatuje, že najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia presvedčivo nevysporiadal ani so závermi vyplývajúcimi z rozhodnutí súdov nižších inštancií, ani s vlastnými závermi vyslovenými v rozhodnutiach, ktoré jeho rozhodnutiu prechádzali. Krajský súd v konaní o vyslovenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu rozsudkom č. k. 23 Co 31/03 z 31. marca 2003 zrušil pôvodný rozsudok okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-54 z 24. októbra 2002 a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia začiatku plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie práva dovolať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, ktorá podľa názoru krajského súdu začína plynúť až dňom nasledujúcim po povolení vkladu do katastra nehnuteľností, keď sa mohlo právo uplatniť po prvý raz, pričom týmto rozhodnutím bol okresný súd viazaný. Už v tom čase účinný procesný kódex – Občiansky súdny poriadok v § 237 písm. f) pripúšťal dovolanie proti (každému) rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, ktoré však žalovaní (v napadnutom konaní žalobcovia) nepodali (podali ho až proti rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004 zo 7. septembra 2004). V uvedenom čase konkurz na majetok P. ešte nebol vyhlásený. Po vyhlásení konkurzu Krajský súd v Bratislave na základe informácií predložených mu správcom vychádzal z toho, že na okresnom súde sa vedie konanie o odporovateľnosť právneho úkonu, avšak v skutočnosti to bolo konanie o vyslovenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy pre porušenie zákonného predkupného práva). S námietkou správcu konkurznej podstaty o prerušení dovolacieho konania, resp. s jeho návrhom na prerušenie dovolacieho konania z dôvodu prebiehajúceho konkurzu sa najvyšší súd v rozsudku č. k. 1 Cdo 27/2005 z 22. novembra 2005 osobitne nevysporiadal (hoci konšatoval správnosť záverov okresného súdu v pôvodnom rozsudku č. k. 5 C 188/2002-54 z 24. októbra 2002), pričom, vychádzajúc z uvedeného uznesenia najvyššieho súdu, žalobcovia v žalobe za nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci označili rozsudok krajského súdu č. k. 23 Co 61/2004-305 zo 7. septembra 2004 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C 188/2002-220 z 11. novembra 2003. Záver najvyššieho súdu vyslovený v napadnutom uznesení, že prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu č. k. 23 Co/61/2004 zo 7. septembra 2004, tak neobstojí.

59. Na skutkovom základe uvedenom v bodoch 39 až 59 tohto nálezu ústavný súd podľa § 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 113/2018 z 15. júla 2021 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

60. Úlohou najvyššieho súdu, ktorý je v zmysle § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu, bude opätovne rozhodnúť o dovolaní žalobkyne v 1. rade, a to so zreteľom na zmysel a účel zákona č. 514/2003 Z. z., ako aj § 421 ods. 1 písm. a) CSP upravujúceho prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.